

MÜZİK EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI PİYANO EĞİTİMİ SÜRECİNDE ÇAĞDAŞ TÜRK MÜZİĞİ DAĞARININ YERİ VE ÖNEMİ

*Yrd.Doç.Dr. Ahmet Suat KARAHAN
Harran Ü. Eğt.Fak. GSEB. MEABD.*

GİRİŞ

İnsanın biyopisşik, toplumsal ve kültürel nitelikleri, içinde yaşadığı doğal, toplumsal ve kültürel öğeler ve ilişkilerden oluşan bir çevre ve ortamda oluşur. Böyle bir çevre ve ortamda sürekli bir oluşum ve gelişim içinde olan insan bilişsel, duyuşsal, devinişsel ve sezışsel davranışlarıyla bir bütündür(Uçan 2005, 7). İnsan eğiten ve eğitilen bir varlıktır. Yaşadığı çevre ve toplumdaki etkilenip yaşadığı çevre ve toplumu etkileyen insan, bu etkileme ve etkilenme sürecinde bazı davranışlar kazanır. Bu davranışları kazanma süreci de aslında toplumun bireye bireyin de topluma şekil verdiği etkileşim ve eğitim sürecidir.

Eğitim bireyin dış çevrede edindikleri ile kendi içsel dinamiklerinin bileşke davranışları biçiminde oluşan bilgi beceri birikimleriyle, karşılaştığı sorunları çözücü, çevreye uyum sağlayıcı, yaratıcı, üretici ve özgürleştirici etkileşimler bütünü olarak tanımlanabilir(Günay 2006, 87). Eğitimin çağdaş anlamdaki ağırlık merkezi öğrencidir. Eğitim verilirken öğrencinin biyolojik, fizyolojik, psikolojik özelliklerine, aile ortamına, akran grupları ile arkadaşlığına ve okul süreçlerinden yaşadığı, gidip gördüğü yerlere, medya aracılığıyla elde ettiği bilgi ve görgülere kadar uzanan yaşam süreçlerinde gerçekleştirdiği psiko-sosyal gelişimine dikkat edilmesi gerekir(Günay 2006). Bu bağlamda birey yaşadığı toplumun kültürel yapısı içerisinde ve kendi bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak eğitilmelidir.

Bireyin eğitim öğretim yaşantısında müziğin büyük bir yer ve önemi vardır. Müzik eğitimi de yukarıda belirtildiği gibi bireyin yaşadığı çevre ve toplumdaki kazandığı davranışlarla ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak yürütülmelidir. İnsan yaşamında müziksel davranışların edinilmesi de büyük ölçüde bireyin yaşadığı çevre ve toplumdaki etkilenmesi ve yaşadığı çevre ve toplumu etkilemesiyle oluşmaktadır. Bu etkileşim sürecinin gereken düzeyde olması öğrenmenin kalıcılığı ve toplumsal ilerlemenin genele yayılması açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenledir ki müzik eğitimi “bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma, bireyin müziksel davranışında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma, bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak geliştirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Uçan, 2005, 8).

Bu tanımlamadaki bireyin kendi yaşantısı yoluyla sözü büyük bir öneme sahiptir. Yani müzik eğitimi toplumdaki topluma, bölgeden bölgeye, bireyden bireye, eğitimin sonunda ulaşılmak istenen hedeflere göre farklılıklar gösterebilen değişken bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha açık bir ifadeyle Avrupa’da müzik eğitimi alan bir öğrenci ile Türkiye’de müzik eğitimi alan bir öğrencinin müziksel kazanımları ve ihtiyaçları yaşadığı topluma, bireyin yaşantısına ve eğitim aldıkları program gibi değişkenlere bağlı olarak farklılıklar gösterebilir. Yani Avrupa’da piyano eğitimi alan bir öğrenci ile Türkiye’de piyano eğitimi alan bir öğrencinin aynı ya da benzer bir repertuarla eğitim alması, bireyin kendi yaşantısı açısından ihtiyaç duyduğu gereksinimleriyle örtüşmeyebilir. Öğrendiği müziksel davranışları yaşadığı toplumla gereken seviyede paylaşamayan bireyin yaşadığı toplumla etkileşiminde sorunlar oluşması olasıdır. Bu sorunlar hem bireyi hem de toplumu düşük seviyedeki bir etkileşime ya da paylaşımına sürükleyebilir. Bireyin öğrendiği bilgileri geliştirmesinde yaşadığı çevre ve toplumla gereken seviyede etkileşim ya da paylaşımına girmesi ve bu etkileşim

sonucunda yaşadığı çevre ve toplumun bir parçası olması büyük bir öneme sahiptir. Verilen bilgiler ışığında Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı piyano eğitimi sürecinde Çağdaş Türk Müziği repertuarının yeri ve önemini ele almak daha doğru olacaktır.

Piyano Eğitimi ve Çağdaş Türk Müziğinin Yeri

Piyano çalgısı batı kültürünün sanatsal bir ürünü olarak eğitim müziği repertuarıyla birlikte ülkemize getirilmiş ve günümüzde yaygın bir biçimde farklı müzik türlerinde ve müzik eğitimi veren kurumlarda kullanılmaktadır. Bu kurumlar arasında Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarında da yer almaktadır. Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında piyano çalgısının eğitimi sürecinde ağırlıklı olarak batı müziği repertuarı kullanılmakta buna ek olarak Çağdaş Türk müziği repertuarından da faydalanılmaktadır(Karahan 2004). Başka bir ifadeyle, müzik öğretmeni adayları klasik batı müziği repertuarı ile piyano çalmayı öğrenirken Çağdaş Türk müziği repertuarını tanımaktadır. Çağdaş Türk Müziği repertuarının tanıtım seviyesinde kalmasında en önemli etken, batı müziği repertuarının nicel ve nitel açıdan yeterli olmasına karşın, Çağdaş Türk Müziği repertuarının nicel(özellikle nicel açıdan) ve nitel açıdan yetersiz olmasıdır. Bu yetersizliğin boyutlarının anlaşılması için konuya ilişkin kısaca bilgi vermek doğru olacaktır.

Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı piyano eğitimi repertuarında kullanıldığı tespit edilen 70 Çağdaş Türk müziği eserinin nicel açıdan az olmasına karşın eğitim amaçlı kullanılabilir olduğu görülmektedir (Karahan 2004, Sönmezöz 2004). Eserler dışında Çağdaş Türk müziği piyano repertuarında hiç alıştırma kitabı bulunmamaktadır. Etüt kitabı olarak Adnan Saygun'un Aksak Tartılar Üstüne On Etüt adlı çalışması ve Enver Tufan'ın Günlerde Makamlar adlı etüt kitabı bulunmaktadır. Ancak Adnan Saygun'un etüt kitabı düzey yüksekliğine bağlı olarak hiçbir Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı piyano eğitimi repertuarında yer almamaktadır. Türk makam dizilerinin belirlendiği ilk ve tek çalışma Muammer Sun'un Türk Makam Dizileri adlı kitabıdır. Ancak bu kitabın dizi çalma tekniklerini geliştirmekten daha çok dizilerin tanıtılmasına yönelik yazıldığı görülmektedir. Başka bir ifadeyle farklı piyano çalma tekniklerini Türk makam dizileri üstünde geliştirmeye yönelik yazılmış makamsal dizi çalışma kitabı da bulunmamaktadır.

Piyano eğitimi sürecinde etüt, alıştırma ve dizi çalışmalarının öğrencinin teknik gelişimi ve bazı müziksel yapıların öğrenilmesi açılarından büyük öneme sahip olduğu bilinmektedir. Piyano eğitiminin daha başlangıç aşamasından itibaren teknik becerilerin doğru olarak geliştirilmesi, öğrencilerin etkili ve duyarlı çalmalarını sağlayacak bir yaklaşım olarak görülmektedir(Fink 1992, 4). Öğrencilerin etüt, alıştırma ve dizi çalışmalarında eksikliklerin bulunması eserlerin çalışılması ve seslendirilmesi aşamalarında bazı sorunlarla karşılaşılmasına yol açabilir. Bu öngörüye doğrular nitelikte Karahan'ın 2004 yılında tamamlamış olduğu "*Türkiye'de Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumların Piyano Öğretimi Sürecinde Kullanılan Klasik Batı Müziği Etütlerinin Öğrencileri Çağdaş Türk Müziği Piyano Eserlerini Çalmaya Hazırlama Durumu*" adlı 17 Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalını kapsayan yüksek lisans tez çalışmasında, piyano öğretimi sürecinde ağırlıklı olarak kullanıldığı tespit edilen 70 Çağdaş Türk müziği eserinin çalışılması ve seslendirilmesi aşamalarında Türk müziği akorlarının basılmasında, 5/8, 7/8, 9/8 vb. aksak ölçülü eserlerin seslendirilmesinde ve makamsal dizilerin çalınmasında öğrencilerin önemli ölçüde sorun yaşadığı bulgularına ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada piyano eğitimcilerinin aksak ölçülü Çağdaş Türk müziği etüt çalışmalarına oldukça ihtiyaç duydukları, öğrencilerin Çağdaş Türk müziği eserlerine Klasik Batı müziği etütleriyle yeterli düzeyde hazırlanamadıkları gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçları destekler nitelikte; Karahan'ın 2008 yılında tamamlamış olduğu "*Çağdaş Türk Müziği Piyano eserlerine hazırlık amacıyla yazılan etütlerin öğrencilerin eserleri çalma düzeylerine etkisinin belirlenmesi*" adlı deneysel doktora tez çalışmasında, öğrencilerin Çağdaş Türk Müziği piyano eserlerine bu eserlere yönelik yazılan hazırlık etütleri ile

çalışmaları durumunda öğrenci başarısının deşifre, çalışma ve çalma aşamalarının her birinde yaklaşık %30 oranında arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç öğrencilerin gereken niteliklere sahip etüt çalışmalarına önemli ölçüde ihtiyaç duyduklarını göstermektedir.

Piyano eğitiminde etüt ve alıştırmalar kadar önemli olan dizi çalışmalarıdır. Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı piyano eğitimcilerinin öğrencilerine Türk makam dizi çalışmalarını neredeyse hiç yaptırmadıkları görülmektedir (Karahan 2004). Dizi çalışmaları piyano eğitimi sürecinde büyük bir yer ve öneme sahiptir. Bir öğrencinin günlük çalışmalarına dizi egzersizleriyle başlaması iyi bir ön hazırlık olduğu gibi özellikle öğrencinin teknik kapasitesinin geliştirilmesinde büyük bir önemi bulunmaktadır (Ercan 2008, 119). Makamsal dizi çalışmalarının çok yetersiz bir seviyede yapılıyor olması öğrencilerin Çağdaş Türk müziği eserlerinde karşılaştıkları makam dizilerini tanınamalarına, yanlış nota basmalarına ve doğru parmak numarası kullanmada zorlanmalarına önemli ölçüde olumsuz yönde etki etmektedir.

Piyano eğitimi süreciyle ilgili verilen bilgileri genel olarak ele alırsak bahsi geçen sorunların yaşanmasının birincil nedeni Çağdaş Türk müziği piyano repertuarını oluşturan etüt, alıştırmalar ve makamsal dizi çalışma kitaplarının yetersiz olmasına bağlı olarak öğrencilerin Çağdaş Türk müziği eserlerine klasik batı müziği etüt, alıştırmalar ve dizi çalışma kitaplarıyla hazırlanmak zorunda kalmalarıdır. Klasik Batı müziğine ait bu kitapların Çağdaş Türk müziği eserlerinde yer alan bazı müziksel yapıları içermiyor olması öğrencilerin bu eserlere yeterli düzeyde hazırlanamaması durumunu doğurmaktadır (Karahan 2004).

Buna ek olarak öğrencilerin eğitimleri sürecinde çok az sayıda Çağdaş Türk Müziği eseri seslendirmesi az karşılaştıkları müziksel yapıları seslendirmede sorun yaşamalarına sebep olmaktadır. 11 yıldır müzik eğitimcisi olarak görev yapmaktayım. Çok sayıda öğrencimin ilk defa 5/8, 7/8, 9/8 vb. ölçülerde eser çalıyorum dediğini gördüm. Öğrenme tekrara dayalıdır. Yetersiz tekrar edilen bilgilerin çok çabuk unutulduğu ya da kalıcı izli olmadığı bilinmektedir. Öğretmen adaylarının Çağdaş Türk müziği eserlerini seslendirirken elde ettikleri kazanımların kalıcı izli olması için bu kazanımların çok daha fazla tekrar edilmesinin gerektiği görülmektedir.

Ayrıca öğrenme bilinenden bilinmeyene, yakından uzağa gerçekleşmektedir. Bu nedenle piyano öğrencilerinin kendi/öz müzik kültürleri çerçevesinde eğitilmeleri çevreden evrene öğrenme ilkesi açısından daha uygun olacaktır. Çağdaş Türk müziği klasik batı müziğinden çok daha fazla ülkemizin ortak öz müzik kültürüne aittir. Bu bağlamda piyano eğitiminin ağırlıklı olarak Çağdaş Türk müziği repertuarı ile ya da kendi/öz müzik kültürümüzle yürütülmesinin ve buna ek olarak farklı müzik türlerinden örneklerin öğrencilere tanıtılmasının çevreden evrene öğrenme ilkesi açısından daha uygun bir yaklaşım olduğu söylenebilir.

Çağdaş Türk Müziği ağırlıklı piyano eğitimi yapılabilmesi için öncelikle etüt, alıştırmalar, makamsal dizi çalışma kitapları yazılacak olan Çağdaş Türk piyano müziği eserlerinin belirlenmesi ve belirlenen eserlere yönelik olarak bu çalışma kitaplarının yazılması gereklidir. Bu örnek çalışma kitaplarına dayalı olarak birçok farklı çalışma kitabı yazılmalıdır. Bu çalışmalara başlanması bile hali hazırda kullanılan Çağdaş Türk müziği eserlerinin daha verimli çalışılabilmesi açısından çok önemlidir. Çağdaş Türk Müziği piyano repertuarının eksiklikleri giderildikten sonra piyano eğitimcileri öğrencilerini ister klasik batı müziği ağırlıklı bir repertuar ya da Çağdaş Türk müziği ağırlıklı bir repertuar kullanarak eğitebilir. Ancak bu durum asla şu anda olduğu gibi bir mecburiyet olmayacaktır. Piyano çalgısının eğitimini çevreden evrene öğrenme ilkesine uygun bir repertuarla yapmayı doğru bulan müzik eğitimcilerine Çağdaş Türk Müziği ağırlıklı piyano eğitimi yapabilme imkanını sağlamak daha aydın ve çağdaş bir eğitim yaklaşımı olacaktır.

Sonuç

Araştırma sonucunda ağırlıklı olarak Çağdaş Türk müziği repertuarının nicel ve nitel açıdan yetersiz olmasına bağlı olarak piyano eğitimi sürecinde Çağdaş Türk müziği eserlerinin tanıtım seviyesinde kaldığı görülmektedir. Ancak bu durum Çağdaş Türk müziği piyano repertuarının eksikliklerinin tamamlanarak müzik öğretmeni yetiştirilmesi sürecindeki kullanımının gelecekte gereken seviyeye çıkarılamayacağı anlamına gelmemektedir. Çağdaş Türk müziği, çevreden evrene öğrenme ilkesi ve bireyin yaşantısı yoluyla elde ettiği bilgi birikimi göz önünde bulundurulduğunda ülkemizin ihtiyaç duyduğu vasıflarda öğretmen yetiştirilmesi açısından çok önemli bir yere sahiptir. Müzik öğretmenin bilgi birikimi çağdaş olduğu kadar yaşadığı çevre ve toplumun sosyal ve kültürel yaşantısıyla iç içe olmalıdır. Öğretmen adayının hazır bulunuşluğunu göz ardı etmek bir anlamda toplumun ihtiyaçlarını göz ardı etmektir. Müzik eğitimcisinin önce kendi kültürünü daha sonra dünya kültürlerini tanıması ve öğrencilerine de önce kendi kültürlerini sonra dünya kültürünü tanıtması çevreden evrene öğrenme ilkesi açısından daha doğru olacaktır.

Ülkemizin var olan kültürel zenginliğini içinde bulunduğumuz çağda ve gelecekte sürdürmesi ve geliştirebilmesi, sanatıyla kendini yaşadığı gibi ifade edebilen müzisyenlerin ve yaşadığı kültürel değerler merkezinde eğitim alan müzik öğretmenlerinin yetiştirilmesine bağlıdır. Amaç birilerine benzemekten ya da taklit olmaktan ziyade kendimizi geliştirmekse, bunun tek yolu gelişirken özümüzü kaybetmemektir.

Kaynaklar

Ercan N. (2008). **Piyano Eğitiminde İlke ve Yöntemler**, Sözkese Matbaası, Ankara.

Fink, S. (1992). **Mastering Piano Technique**, Amadeus Pres, Portland, Oregon.

Günay, E. (2006). **Müzik Sosyolojisi**, Bağlam Yayıncılık, Ankara.

Uçan Ali (2005). **Müzik Eğitimi Temel Kavram İlke ve Yaklaşımlar ve Türkiye'deki Durum**, Evrensel Müzikevi, Ankara.

Karahan, A. S. (2004). **Türkiye'de Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumların Piyano Öğretimi Sürecinde Kullanılan Klasik Batı Müziği Etütlerinin Öğrencileri Çağdaş Türk Müziği Piyano Eserlerini Çalmaya Hazırlama Durumu**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Karahan, A. S. (2008). **Çağdaş Türk Müziği Piyano Eserlerine Hazırlık Amacıyla Yazılan Etütlerin Öğrencilerin Eserleri Çalma Düzeylerine Etkisinin Belirlenmesi**, Yayınlanmış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Sönmezöz, F. (2004). **Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Çağdaş Türk Piyano Eserlerinin Yeri ve Önemi**, 1924 – 2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu, Süleyman Demirel Üniversitesi, 7–10 Nisan, Isparta.